

Archivnictví a spisová služba

DAVID FLUTKA / LIBOR VAŠÍČEK

LEGAL PARTNERS, ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ, S. R. O.

Muzea (a v omezené míře i galerie) se s oblastí archivnictví a spisové služby setkávají ze dvou stran. Jednak, jako původci dokumentů a osoby povinné postupovat v rámci své spisové služby podle stanovených pravidel, ale také coby strážci a pečovatelé o cenné archiválie pro příští generace. Budeme se zabývat první ze jmenovaných rolí, adresáti zákona o archivnictví a spisové službě se totiž musejí postupně připravovat na nové povinnosti, které jim plynou z novelizací tohoto předpisu.

Zákon o archivnictví a spisové službě se vztahuje mimo jiné na organizační složky státu, státní příspěvkové organizace, státní podniky, vysoké školy, veřejné výzkumné instituce a na jiné právnické osoby zřízené zákonem. Kromě toho se aplikuje na veškeré právnické osoby (ať už to jsou obchodní korporace, spolky či neziskovky) zřízené nebo založené kraji či obcemi, které při své činnosti vytvářejí dokumenty vyjmenované v přílohách k zákonu. Mezi ně patří třeba zakladatelské dokumenty, stanovy či účetní závěrky. Tyto instituce jsou označovány jako veřejnoprávní původci.

Zákon (jak napovídá jeho název) upravuje dvě související oblasti činnosti. Pokud jde o archivnictví, komplexně reguluje zacházení s dokumenty, jež se mohou za určitých okolností stát archiváliemi, a to v podstatě od jejich vzniku až do případné skartace. Už přes deset let přitom zákon řeší i archivování digitálních dokumentů a stanovuje podmínky a povinnosti pro držitele oprávnění k ukládání archiválií v digitální podobě, kterými se mohou stát zřizovatelé akreditovaného

archivu. Původce archiválie přitom nemá žádnou povinnost ji digitalizovat nebo ji archivovat u držitele zmíněného oprávnění, jde jen o alternativu k archivaci dokumentů v listinné podobě.

Spisová služba a její digitalizace

Pokud jde o spisovou službu, jejím výkonem zákon rozumí zajištění odborné správy dokumentů vzniklých z činnosti původce, zahrnující jejich řádný příjem, evidenci, rozdělování, oběh, vyřizování, vyhotovování, podepisování, odesílání, ukládání a vyřazování ve skartačním řízení, a to včetně kontroly těchto aktivit. Jedná se tedy o souhrn činností upravujících vznik a oběh dokumentů v rámci instituce.

Vybraní veřejnoprávní původci (mezi něž patří obce, kraje, státní příspěvkové organizace, vysoké školy, veřejné výzkumné instituce a další) mají povinnost vykonávat spisovou službu v elektronické podobě v určených systémech (pouze v případě, že to vyžaduje zvláštní povaha jejich činnosti, mohou ji vykonávat v listinné podobě). Zákon přitom stanoví některé základní požadavky na tyto elektronické systémy a zároveň odkazuje na prováděcí vyhlášku a na národní standardy. To vše s cílem zajistit základní bezpečnost proti kyberútokům (ať už ve formě ransomware nebo se záměrem jejich obsah nenávratně poškodit).

Odkládaná atestace

Kdo posoudí, zda elektronický systém odpovídá výše uvedeným požadavkům? Činí tak instituce sama. Právě s ohledem na to, že riziko kyberútoků

přestává být planá hrozba, ale čím dál více se stává reálným problémem se závažnými důsledky, rozhodl se už před časem zákonodárce, že to nemůže stačit. Novela zákona z roku 2021 proto do regulace elektronických systémů spisové služby zavedla institut povinné atestace. Atestační středisko má posoudit, zda konkrétní elektronický systém, který je mu předložen, splňuje zákonem (a vyhláškou) stanovené požadavky. Důkladně jej zkoumá a vystavuje testování tak, aby mělo jistotu, že je dostatečně bezpečný. Atest přitom platí dva roky. Veřejnoprávní původci budou smět používat výhradně atestované systémy.

Atestačním střediskem je přitom Ministerstvo vnitra, které tuto působnost může svěřit nezávislé právnické osobě, kterou zřídí stát a u níž lze předpokládat, že má odbornou a technickou způsobilost k provádění atestace.

Zajistit infrastrukturu pro provádění atestace je nicméně složitý úkol a ověřovat všechny systémy používané veřejnoprávními subjekty zrovna tak. Původní účinnost zákona tak byla již několikrát odložena. V aktuální podobě se má povinnost používat jen atestované systémy aplikovat od 1. ledna 2026. Protože atest systému může trvat poměrně dlouho, je nezbytné, aby dodavatel zahájil v dostatečném předstihu kroky vedoucí k jeho udělení. Požádat o osvědčení u České agentury pro standardizaci je možné od 1. července 2023. V zatím účinné lhůtě by tak pravděpodobně měli všichni dodavatelé elektronických systémů spisové služby být schopni atest získat, nicméně považujeme za důležité komunikovat s dodavatelem o tom, jak tento proces probíhá či zda už atest získal. Elektronické systémy spisové služby bez atestu se od stanoveného data nebudou u veřejnoprávních původců smět používat. Navzdory poměrně solidní lhůtě nicméně i teď zákonodárce zvažuje novelizaci, která by povinnost posunula ještě o rok. ■